

A FEJEZET TANULMÁNYAI ELÉ

VIRÁGOS MÁRTA

Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár, ny. főigazgató

Immár negyedik alkalommal rendezi meg az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának Könyvtár- és Információtudományi Intézete, valamint Könyvtártudományi Doktori Programja a Magyar Tudományos Akadémia által indított Magyar Tudomány Ünnepe rendezvénysorozata keretén belül a *Valóságos könyvtár – könyvtári valóság* elnevezésű tudományos konferenciáját. A *Magyar Tudomány Ünnepe 2019* mottója az *Értéktanteremtő tudomány*. Nagy megtiszteltetésnek tekintem a szervezőbizottság felkérését a tudományos konferencia oktatói szekciójának elnökségére és e bevezető megírására.

A rendezvénysorozat idei tematikáját követve a tudományos előadásokban is kiemelt szerepet kap a könyvtárak információközvetítő és tudományos kutatómunkát támogató küldetésének, valamint a kutatási eredmények lehetséges gyakorlati hasznosulásának elemzése. A képzőintézményeknek kiemelt felelősségük van abban, hogy a legkorszerűbb ismeretekkel és megfelelő kompetenciákkal rendelkező szakembereket biztosítsanak a különböző igényekkel fellépő könyvtáraknak. Ehhez nemcsak a tantervek folyamatos monitorozására van szükség, hanem az oktató gárda magas szintű felkészültségére is, ami azt jelenti, hogy jól ismerik a könyvtári trendeket, ezeket folyamatosan beépítik tantárgyaikba és emellett természetesen értéktanteremtő tudományos kutatást folytatnak.

Ebben a fejezetben tíz dolgozat olvasható az intézet oktatóinak tollából. Témájuk szerteágazó: megtaláljuk bennük a könyvtárakkal szemben támasztott legújabb követelményekre nyújtható megoldásokat, a hagyományosabb művelődés- és könyvtártörténeti tanulmányokat és a digitális kor kihívásaira keresendő válaszokat.

A művelődéstörténeti és könyvtártudományi kutatások köréből két dolgozatot tartalmaz a kötet. *Bibor Máté János* egyetemi tanársegéd *Gyulaffi Lestár* bécsi iskolai éveiről folytatott kutatásáról számol be. *Gyulaffi Lestár* jegyzeteinek kettős értéke van: egyrészt pontos képet ad az 1570-es évek császári fenntartású iskolájáról, másrészt beszámolója várostörténetileg is jelentős.

A német könyvtártudomány első évszázadának néhány meghatározó állomását mutatja be *Csik Tibor* egyetemi adjunktus tanulmánya. A könyvtárakról és a könyvtári munkáról szóló ismeretek tudományos rendszerezésében mérföldkőnek számítanak Martin Schrettinger könyvtártudományt megalapozó művei. A könyvtárak iránti tudományos érdeklődés a XIX. század közepére megteremtette a téma tudományos irodalmát és a szakmai folyóiratokat, 1886-ban pedig a Göttingeni Egyetemen megindult a felsőfokú könyvtárosképzés. A század végén az új diszciplínát óriási kihívás elé állította

a tudományok fejlődése és a társadalmi változások. A német szellemi élet útkeresése, a könyvtártudomány újra definiálásának kísérletei sok tanulsággal szolgálnak korunk könyvtárügye számára is.

Barátné Hajdu Ágnes tanszékvezető egyetemi tanár tanulmánya a könyvtárépítészeten érvényesülő trendekről ad áttekintést. A modern könyvtár a használói igények teljes körű kielégítésére és az értékteremtésre koncentrál: információelérés mellett hatékonyság, figyelem az olvasóra, partnerség és együttműködés, sokszínű és speciális szolgáltatások.

Dippold Péter egyetemi adjunktus (aki a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Központi Könyvtárának igazgatója) egy átfogó (2505 fő) elégedettség- és igényfelmérés alapján mutatja be a nemzetközi trendek és használói igények hazai érvényesülését, amelyek közül a legfontosabbak: minden használói csoport igényének kielégítése; a közösségi és kényelmi funkciók minél teljesebb tétele; az emberi tényező fontosságának felismerése.

Folyamatosan érzékeljük, hogy az utóbbi évtizedekben még inkább felgyorsultak a technikai és kulturális változások, és ezek egyaránt érintik a könyvtárakat és a könyvtárosokat. Ha sikeresek akarnak lenni a XXI. században, a könyvtárosoknak vállalniuk kell, hogy folyamatosan és önállóan tanulnak. Ezt támogatja a könyvtárosképzés újragondolt programja, amely korszerű képzési célokat és szakmai kompetenciákat határoz meg. *Boda Gáborné Köntös Nelli* egyetemi adjunktus tanulmánya arra keresi a választ, hogy a szakmai önreflexió és önértékelés milyen módon járul hozzá a megváltozott környezethez való alkalmazkodáshoz, illetve melyek azok az ismeretek, jártasságok, készségek és képességek, amelyek nélkülözhetetlenek a dokumentumleírás vonatkozásában a könyvtári gyűjtemények értékteremtő munkafolyamatához.

A könyvtár sokszor lehet stresszforrás, mint ahogy ezt *Senkei-Kis Zoltán* egyetemi adjunktus cikke bizonyítja. Az írás ízelítőt ad a téma eddigi kutatásaiból és kvantitatív mérőeszközeiből, valamint a továbblépési lehetőségekről. Megoldás lehet többek között a felhasználóbarát könyvtári környezet kialakítása, és a gátlások leépítését szolgáló könyvtárosi attitűd.

Fodor János egyetemi adjunktus tanulmánya édesapja, Fodor András költő (aki mellel a könyvtárosképzés indulásakor volt első éves hallgató) életművének digitális feldolgozásáról szól. A feldolgozás szorosan kapcsolódik az intézet életéhez, hiszen a költő hálózati életműkiadása gyakorló projektként készül a hallgatók bevonásával. A tanulmány számos kérdésre keres választ, amelyből a legfontosabb: mennyire teljes az archívum valósága.

A digitalizálás témaköréhez kapcsolódnak, de fontos oktatási segédletnek tekinthetők azok a magyar ingyenes videó-antológiák, amelyek ismertetésére vállalkozik *Kerekes Pál* címzetes egyetemi docens dolgozata.

A könyvtárnak biztonságot kell nyújtania, igazi közösségi térként kell funkcionálnia. *Németh Katalin* egyetemi adjunktus témája egy speciális felhasználói csoport, az autizmussal élő olvasó számára a megfelelő könyvtári környezet kialakítása. A tanulmány a külföldi

jó gyakorlatok mellett magyar kezdeményezéseket is bemutat, valamint kitér az autisták családtagjai számára kínálható szolgáltatásokra is.

Szintén egy nagyon speciális felhasználói kör, a gyengénlátók számára nyújtott könyvtári szolgáltatásról szól *Kosztyné Mátrai Rita* írása, aki egy projekt keretében a gyengénlátó felhasználók szemszögéből vizsgálja a széles körben használt könyvtári katalógusok alkalmasságát, és számol be az eddigi eredményekről.

Ahogy a bevezető elején megfogalmaztam, az elmúlt évtizedekben nagyon sokat változott a szakma: a könyvtáraknak és a könyvtárosoknak újra kell gondolniuk a hagyományos könyvtári elvek alkalmazását és pontosan feltérképezni azokat a készségeket, amelyekre szükségük van ahhoz, hogy teljesíteni tudják küldetésüket a változó információs környezetben. Ez a konferencia meggyőző bizonyítéka annak, hogy az ELTE BTK Könyvtár- és Információtudományi Intézet oktatói az időszerű kutatásokra koncentrálnak és ezek eredményeit építik be oktatói tevékenységükbe. Méltán állapítható meg, hogy a kötetet közreadó intézet a könyvtár- és információtudomány első számú hazai műhelye.

Sok sikert kívánok a továbbiakhoz is!